

Stoplichtmodel bij afmesten bokjes

Tekst en foto's: Dick van Doorn

Het Plan van Aanpak Welzijn geitenbokjes is sinds 1 januari een extra voorwaarde in het KwaliGeit-protocol. LTO en NGZO staan volledig achter dit plan. De afgelopen maanden is het plan gecommuniceerd met de sector zelf.



Met de nieuwe norm is de geitenhouder verantwoordelijk voor de uitval van de op zijn/haar bedrijf geboren lammeren tot een leeftijd van 21 dagen, ongeacht de afvoer/verblijfplaats van de desbetreffende dieren. Het Plan van Aanpak gaat dit borgen door de melkgeitenhouder aan te spreken op de sterfte tot 21 dagen na de melddatum van geormerkte lammeren. “De sterfte van de geormerkte

lammeren wordt gemeten, dus doodgeboren lammeren worden niet meegerekend. De dieren die blijven leven, daar moet de geitenhouder zo goed mogelijk voor zorgen”, legt Henry Voogd, beleidsmedewerker kwaliteit bij de Nederlandse Geiten Zuivel Organisatie (NGZO) uit. “Gelukkig heeft de overheid ons als geitensector het vertrouwen gegeven om het zelf te regelen.” Vorig jaar zomer heeft de bokjeskwestie namelijk nadrukkelijk op



Anton van Engelenhoven gaat alleen nog maar eenjarige geiten aankopen zodat hij geen overtollige bokjes en geitjes meer heeft.



Marcel Krekels mest de bokjes het liefst zelf af.

de politieke agenda gestaan. Er zijn Kamer-vragen gesteld en er is in de Tweede Kamer een zogeheten dertigleden-debat geweest.

Inspanningsverplichting

In het plan is een signalerings- en een actiegebied afgesproken. Bij een sterfte tussen 12,3 en 19,6 procent zit een geitenhouder in het signaleringsgebied. Bij een sterfte boven 19,6 procent zit een geitenhouder in het actiegebied. In 2019 worden de normen aangescherpt: vanaf 9,3 procent zit je in het signaleringsgebied en boven 12,3 procent in het actiegebied. Dit is inclusief de sterfte van de dieren die naar de mesterij zijn gegaan. Deelnemers aan KwaliGeit wordt gevraagd een machtiging af te geven om de I&R-gegevens te kunnen ophalen.

Als een geitenhouder in het signaleringsgebied zit, wordt hij volgens Voogd gewaarschuwd: ‘pas op, je zit in dit gebied’. Als hij boven 19,6 procent komt, of volgend jaar boven 12,3 procent, dan heeft de geitenhouder een inspanningsverplichting. Op dat moment moet hij, samen met zijn dierenarts, een plan van aanpak opstellen waarin duidelijk staat hoe hij de uitval wil gaan verlagen. KwaliGeit gaat vervolgens monitoren of de geitenhouder zijn plan van aanpak ook daadwerkelijk uitvoert. Voogd: “We geven hem of haar ongeveer één jaar de tijd om de uitval te verlagen. Dit omdat veel bedrijven hun geiten natuurlijk maar één keer per jaar laten aflammeren. Als geitenhouders met een plan van aanpak duidelijk kunnen aantonen dat ze goed hun best doen om de uitval te verlagen, zullen ze hun KwaliGeit-erkenning zeker niet kwijtraken. KwaliGeit kan alleen een erkenning intrekken op basis van onvoldoende zorg.”

Weinig inzicht na verkoop

Volgens Voogd zijn de meeste geitenhouders inmiddels goed geïnformeerd door de bijeenkomsten die in het land gehouden zijn en door hun zuivelondernemingen. KwaliGeit berekent ieder kwartaal een rollend jaargemiddelde. Voogd: “Na één jaar is er pas een daadwerkelijk meetpunt, dus begin 2019 weet iedere geitenhouder welk sterftepercentage hij heeft en of hij al dan niet een plan van aanpak moet opstellen. Maar tijdens het eerste jaar gaan we de geitenhouders al informeren over de tussentijdse resultaten, zodat ze in het eerste jaar ook al kunnen bijsturen. Je zou denken dat een geitenhouder precies weet wat zijn uitval is, maar dat valt in de praktijk tegen. Dat komt doordat ze bij verkoop aan bijvoorbeeld een handelaar, als de dieren een aantal dagen oud zijn, er geen

zicht meer op hebben.” Door de nieuwe KwaliGeit-regels worden de geitenhouders gemotiveerd om ten eerste een goede kwaliteit bokjes af te leveren en ten tweede een bokkenmester te zoeken die zo min mogelijk uitval heeft. Voogd: “Het nieuwe systeem zorgt ervoor dat geitenhouders kritischer naar hun bokkenmester zullen kijken en bokkenmesters naar hun geitenhouders.” Door het nieuwe systeem zal het zelf afmesten van geitenbokjes op het eigen bedrijf of een een-op-eenrelatie van de geitenhouder met een bokkenmester worden gestimuleerd.

Product- en merkposities

Volgens geitenhouder Anton van Engelenhoven uit Achterberg hebben Nederlandse geitenhouders de taak om goed voor hun bokjes te zorgen. “Daar is geen discussie over. Wel over hoe we een vergoeding kunnen krijgen voor de bokjes, in plaats van dat we ervoor moeten betalen. Ik mest mijn bok-

Vele manieren om uitval zo laag mogelijk te houden

jes zelf af en lever ze als ze op gewicht zijn, en beurde daar voorheen een redelijke prijs voor.” Het Plan van Aanpak is volgens Van Engelenhoven best haalbaar voor geitenhouders, maar dan moet wel de melkprijs hoog genoeg blijven, ook om een stal te kunnen bouwen om de bokjes goed te kunnen afmesten. “Dan heb ik het nog niet eens over de huidige stallenbouwstopt van Gelderland en Noord-Brabant. En dat terwijl nieuwbouw beter is omdat je je dieren nog beter gezond kunt houden dan in een oude stal.” (In Gelderland mag wel gebouwd worden als aangetoond wordt dat het aantal vergunde dieren niet toeneemt, red.)

Bokkenvrij bedrijf

Van Engelenhoven vindt het wel enigszins onterecht dat geitenhouders verantwoordelijk worden gehouden voor de bokjes die dood gaan bij de bokkenmester. “Zo’n bokkenmester krijgt ook dieren van andere bedrijven en er kunnen dan allerlei ziektes door een koppel gaan.” Als oplossing ziet de Achterbergse geitenhouder, naast zelf afmesten, een een-op-eenrelatie met een bokkenmester. “Vooral voor de grotere geitenhouders een goede oplossing, denk ik.” Volgens

Van Engelenhoven is het wel belangrijk dat de overheid de geitenhouders vrijlaat in de manieren om de bokjesproblematiek op te lossen. Zelf wil hij toewerken naar een bokkenvrij geitenbedrijf. “Wij zitten al heel laag met onze bokkensterfte én we passen duurmaelken toe, zodat de geiten minder hoeven af te lammeren. Maar ik wil verder. Binnenkort ga ik alleen nog maar eenjarige geiten aankopen, zodat ik helemaal geen overtollige bokjes en geitjes meer heb.” Geitenhouder Marcel Krekels uit Baexem ziet nog vele andere mogelijkheden om de bokjesproblematiek aan te pakken. “Je kunt gerichter gaan fokken. Dus in de herfst bekijken hoeveel melkgeiten je nodig denkt te hebben en het fokbeleid daar op afstemmen. In plaats van klakkeloos de bokken overal bij zetten.” Een andere optie, die nu nog te duur is volgens Krekels, maar op termijn zeker uitkomst kan bieden, is gesekst sperma. “Verder meerdere aflamperiodes per jaar,